

Fiatalok Konferenciája 2017

Rezümék

Helyszín: Pécsi Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar,
Pécs, Ifjúság útja 6.

Időpont: 2017. október 13-14.

I. szekció

Szűcs Katalin Ágnes [SZTE BTK Irodalomtudományi Doktori Iskola]

Rózsa vagy korona – ikonográfiai kontamináció Szent Erzsébet hagiográfiájában

Előadásomban azt vizsgálom, hogyan jelenik meg Árpád-házi Szent Erzsébet [1207–1231] és Portugáliai Szent Erzsébet [1270–1336] alakja a 16-17. századi spanyol, illetve portugál – a *Legenda Aurea* nyomán kialakult – szentek életét tartalmazó gyűjteményes kiadásokban, többek között az úgynevezett *Flos Sanctorum*ban, és azt, hogy az ábrázolások milyen viszonyban állnak a szövegben közölt életrajzzal. A két szent életszentsége oly mértékben hasonló, hogy az rengeteg átfedést eredményez a későbbi századok során – kérdés, hogy tévedés-e egyik vagy másik ikonográfiai jellemzőt kizárólagossá tenni a két szent esetében.

Sebestyén Ádám [ELTE BTK Irodalomtudományi Doktori Iskola]

„Csalárd csudákról” – A csoda értelmezései Bornemisza Péter prédikációiban

Carlos Eire reformációtörténeti monográfiájában a vallásos paradigmaváltás fontos mozzanataként értelmezi a természet és természetfölötti, illetve az élők és a holtak kapcsolatához való viszony átalakulását. Megállapítja, hogy a reformációnak a megszentelt helyekhez, zarándoklatokhoz, ereklyékhez, szentkultuszhoz való elutasító hozzáállásának következményeként a vallásnak olyan értelmezése lett meghatározó, amely az isteni megnyilvánulását már nem feltétlenül kereste a materiális világban. Ehhez a fordulóponthoz szorosan kapcsolódnak a csodák és látomások értékelésével kapcsolatos viták, valamint az angyali és ördögi jelenések megkülönböztetésének nehézségét hangsúlyozó késő középkori traktátusok.

A csodákkal és vizionárius szövegekkel kapcsolatos kételkedés azonban nem korlátozta a természetfölötti megnyilvánulások másik aspektusát, az ördögi erők jelenlétét. Ez az a kettősség, amely Bornemisza Péter prédikációinak is lényeges szervezőelve. A „csalárd csudákkal” szemben alapvető kételkedés és távolságtartás jellemzi, míg a világban megmutatkozó ördögi kísértések a gonosz ténykedésére irányítják a figyelmet. Előadásomban arra keresem a választ, hogy a Bornemisza-prédikációk [az ötkötetes prédikációgyűjtemény és a Foliopostilla] csodaértelmezései hogyan illeszkednek a fent röviden vázolt paradigmaváltásba. Bemutatom, mit ért Bornemisza csodán, s milyen kritériumokat állít fel egy csoda hitelességének megállapítására.

II. szekció

Etlinger Mihály [PTE BTK Irodalomtudományi Doktori Iskola]

A Bölöni-kódex ellentmondásairól

A Bölöni-kódex szöveganyaga és annak lehetséges hagyománya régóta foglalkoztatja a kutatókat, ám a hordozó sajátosságai miatt ezek nehezen megközelíthetők. Előadásomban a korábbi szakirodalmi nézeteket vizsgálom a kódex tükrében: célom néhány másolói, hordozói és szerkezeti kérdés tisztázása, hogy az énekek és azok forrásai jobban mutathassák magukat.

Schelhammer Zsófia [SZTE BTK Irodalomtudományi Doktori Iskola]

Nyilvánosan elveszve

Az 1241-42-es tatárjárás történelmünk egyik meghatározó, az ún. második honalapításhoz vezető eseménye, így nem meglepő, hogy már a régi magyar irodalomból is több feldolgozását ismerjük. Az ezzel a témával foglalkozó források közül azonban egy, a Petrovay-énekeskönyvben szereplő históriás ének a közelmúltig rejtve maradt a kutatók elől. Az előadásomban e szöveg mostanáig megismert tulajdonságait szeretném bemutatni, illetve felfejteni a körülményeket, amelyek a közel 350 éves rejtőzködéséhez vezethettek.

III. szekció

Molnár Annamária [SZTE BTK Irodalomtudományi Doktori Iskola]

Mizogin Boccaccio? A Corbaccio nőképtől a De mulieribus clarisig

Giovanni Boccaccio nőkről alkotott képét hosszú időn keresztül a *Corbaccio* alapján határozta meg a kritika, és ez alapján egyértelműen nőgyűlölőnek bélyegezte. Hogyan ajánlhatta ezek után egy nőnek, Andrea Acciaiuolinak *De mulieribus claris* című latin nyelvű pró-

zai munkáját, amelyben ráadásul a női kiválóságot és nemes tetteiket magasztalja? Hogyan kerültek hölgyek a *De casibus virorum illustriumba*? Valóban nőgyűlölő munka-e a *Corbaccio*? Előadásomban a boccacciói életműből kiemelt példák áttekintésével igyekszem árnyalni a szerző nőképét és feltárni az okokat, amelyek ahhoz vezettek, hogy évszázadokon át nőgyűlölőnek tartották őt. Célom továbbá bemutatni, hogy egy mű, a *Corbaccio* alapján ko-rántsem lehet őt minden kétséget kizáróan a mizogin jelzővel illetni, Boccaccio nőkről alkotott képét életműve tükrében szükséges pontosítani.

Virág Csilla [ELTE BTK Reneszánsz tanulmányok MA]

Történelem és fikció a 17. század közepi Angliában

A szóban előadott, oralitásban [is] terjedő irodalom kora újkori közönsége a középkorhoz hasonlóan nem feltétlenül tudta megkülönböztetni a tényleges történelmet a fikciótól. Ennek köszönhető, hogy a Robin Hoodról, Arthur királyról és hasonló fiktív figurákról szóló történetek a kollektív tudatban – tévesen – mint a nemzeti, közösségi történelem részei éltek. Tényleges helyszíneket kötöttek fiktív eseményekhez, melyek aztán az adott közösség térbeli emlékezetének részeivé váltak.

Ahogy a ténylegesen történelmi témájú, úgy a tévesen történelminek hitt [így a közösség számára tényleges történelemként működő] szövegek is szorosan kötődnek akár egy-egy konkrét helyszínhez, akár egy nagyobb területhez, így az ottani közönség sokkal szorosabb kapcsolatot képes kialakítani velük, személyes érdekeltisége révén. Ezáltal egy-egy [feltételezhetően szóban is előadott] szövegről megállapítható, hogy mely területi egységekben lehetett erősen jelen a köztudatban, hol lehetett érdemes az előadóknak felvenniük a repertoárba.

Az előadásban egy kézirat, a *Percy Folio* [BL, Add. MS 27879] fiktív témájú szövegeinek térbeli érdekeltiségét igyekszem bemutatni. A kéziratban a tényleges történelmi témájú szövegek csoportja alapján megfigyelhető egy bizonyos területi érdekeltiség, amely erősen valószínűvé teszi, hogy a kézirat összeállítója, használója, egy énekmondó, ezen a területen működött. Ezt azonban elengedhetetlen megvizsgálni a korabeli közönség által szintén történelmiként felfogott, noha ma már fikciónak nevezett szövegeken is.

IV. szekció

Varga Réka [SZTE Irodalomtudományi Doktori Iskola]

Válaszúti György és mások

A *Pécsi Disputa* a régi magyar irodalom ritkán elemzett darabja. Válaszúti György munkája betekintést enged a korabeli pécsi unitáriusok életébe és hittételeikről is részletesen szól.

Az általam korábban már megvizsgált második zsoltár előfordulási helyeinek elemzése után előadásomban egyéb bibliai helyekről [I. Móz. 48, János 1.1, Máté 18, stb.] szeretnék beszélni, ezek értelmezéséről Válaszúti, Enyedi, Bogáti vagy Karádi olvasatában, illetve a köztük fellelhető párhuzamokról.

Reményeim szerint ilyesfajta vizsgálatokkal a Válaszúti György képviselte, Pécsen elszigetelten kialakuló antitrinitáriusokkal kapcsolatban kialakult téves elképzeléseket eloszlathatom, illetve minél pontosabb képet kaphatunk a baranyai unitáriusok eszméiről.

Vrabély Márk [ELTE BTK Reneszánsz tanulmányok MA]

„Embernek három fő ellensége vagyok”. A Bod- és a Lobkowicz-kódex két traktátusának vizsgálata

A késő középkori népnyelvű magyar kódexeink közül a rövid terjedelmű Bod-kódex két traktátust tartalmaz: az egyik az ember három fő ellenségéről [világ, test és ördög], a másik a halálról szól. A kézirat teljes szövege megtalálható a ferences eredetű Lobkowicz-kódexben is. A szakirodalomban Horváth Cyrill 1894-es ItK-ban megjelent tanulmánya [*Codex-tanulmányok*, I, *Bod-codex*, *Lobkowitz-codex*] óta bevett tény, hogy bár a két szöveg azonos fordítás, de nem egymásról másolták őket. Az előadás ennek a felderítésére vállalkozik, arra a kérdésre keresi a választ, hogy – az eltérések alapos vizsgálata alapján – milyen mértékű a két szöveg eltérése, milyen kapcsolatban állhatnak egymással. A kérdés egy része módszertani jellegű: vajon a Horváth által feltételezett $c \sim t$ tévesztés elég erős érvként szolgálhat-e a kérdés eldöntéséhez, és amennyiben nem, milyen hibákra és eltérésekre lehet biztosabban alapozni?

V. szekció

Maróthy Szilvia [ELTE BTK Irodalomtudományi Doktori Iskola]

Koháry: a századokon átívelő koholás

Az 1720-as évekre már visszavonultan élő Koháry öt kötetet nyomtat ki. A rendelkezésre álló kéziratok, kolligátumok tanúsága szerint többször alakítja, újraírja verseit mind a nyomtatás előkészítésekor, mind a kinyomtatást követően. Ez, s a bőven alkalmazott kronogramok megléte is bonyolítja a ciklusok, az önálló kötetek vagy füzetek és az esetleges kötet feletti kompozíciók megállapítását éppúgy, mint a költemények datálását.

Szigeti Csaba Balassi utóéletével foglalkozó *Appendix Balassiana* című cikke többek között Koháry költészetének recepciójára is reflektál: „Egy mű akkor születik meg, amikor materiálisan és szellemi hatásával beérkezik az irodalom intézményébe.” Tehát a versek hiába 17. századi datálásúak, ha a 18. század elején jelennek csak meg. Varga Imre – aki kuruc antológiájába Koháryt is beválogatja – egyenesen „abszurd gondolatnak” nevezi ezt, elsősorban a versek retorikai-poétikai beágyazottságával érvelve.

A szakirodalom által erősen vitatott keletkezési körülményekre való hivatkozás és a – Szigeti Csaba kifejezésével élve – „ön[alul]értékelő gesztusok” véleményem szerint egyaránt Koháry sajátos költői játékának eszközei. Költészetének szinte ars poeticáig fűtött lekicsinylése, valamint a versek és verskompozíciók keletkezési körülményekre utaló elemei a tényszerűbb életrajzi adatok összevetésével így talán közelebb is juttathatnak a kérdés megválaszolásához.

Fekete Norbert [ME BTK Irodalomtudományi Doktori Iskola]

A megtévesztés leple(?): Ráday Gedeon szerzői névhasználati stratégiái és az irodalom státusza

„Az N. s az Ypsilon, akként a két magános A. és J., a Magyar Musában, vallyon ki?” – így teszi fel játékos költői kérdését Ráday Gedeon a nyomtatott sajtóban megjelenő műveiről. Az említett verssor egy

kéziratban maradt epigrammájából származik, viszont tudható – a Kazinczy Ferencsel és a Batsányi Jánossal, szerkesztőivel folytatott levelezésből –, hogy művei publikálásához áljeggyel, vagy olykor saját nevével járult hozzá. Előadásomban arra keresem a választ, hogy a művelt főurat milyen motivációk vezették szerzői névhasználatának kialakítása során. Vajon gyakorlatának az olvasók megtévesztése lehetett az egyedüli célja, és a szerzői névhasználat csak irodalmi játékként értelmezhető, vagy más megfontolások is meghúzódtak mögötte? Mennyiben befolyásolta a költőként a nyilvánosságban csak meglehetősen késői életszakaszában fellépő Rádayt a szerzői imázs- és karrierépítés, illetve saját társadalmi státusza, vagy éppen a kibontakozó kritika? Egyáltalán milyen pozíciót foglalt el életében az irodalom? Hogyan illeszkedik az általa kialakított gyakorlat a korábbi szerzők, így Orczy Lőrinc vagy Barcsay Ábrahám elképzeléséhez? Végül az olvasók megtévesztését szolgáló, a valódi szerzőséget eltakaró monogramok használatára hogyan reagáltak az újabb irodalmi generációhoz sorolható szerkesztők?

FIKON